

LOAN MARAMUREȘEN

REVISTĂ DE CULTURĂ

SĂTMARUL CULTURAL:

579

Liceul „M. EMINESCU“

Colaboratorii: CORA IRINEU — N. ZAHARIA — I. PAVELESCU.
Eugen Relgis, I. Dongorozi, A. Nour, Dem. Bassarabeanu, Ion Mehedințeanu, Savin
Constant, T. Ulmu, A. Davidescu, Const. C. Cristea, Francisca Paul, Const. Goran,
N. N. Vasiliu, George Mihail-Zamfirescu. ===== Fulguri, Cărți și Reviste.

579

ICOANE MARAMURESENE

APARE LUNAR **REVISTĂ DE CULTURĂ** APARE LUNAR

Redactor: **GEORGE MIHAIL-ZAMFIRESCU** • Redacția și Administrația: **STR. T. Vladimirescu 22**

Trei morți.

CORA IRINEU.

Din „Scrisori bănățene“.

Am ajuns în Lugoj și mulțumită că n'am prea multe de văzut în orașul ăsta curat, înflorind în negoț cu târg bogat, dar unde nu mănânci bine și nu te desfată. Sunt moartă de oboseală, și mi-am amintit de vorba ta: să trăesc și pentru mine o zi. Dar tot am fost la prefec-tură, m'am coborât în baia de pe Timiș (au trupuri de nimfe unguroaicele; niște fragi de fetișoare, spumoase și roze cum n'am mai văzut.)

Nu mă țin de vorbă cu odihna. Acum îți scriu. Mi-a pierit somnul, totuși sting.

... Mă deșteaptă un vis greu. Rânjește la mine o hădă cu răs albastru, de-mi turbură somnul nopților.

IV.

Bănățană

Baci ** dragă.

Să nu ți să ghioacă, fain te porți, n'am ște diziție. Eu mă gângesc și mă răsângesc ște să fac, că ge văzut nu mai am ște vige în oraș și niși ge hognă nu-mi mai arge, iar ge dus acasă socot că mi păcat așa givremie. Li ge mi-o re-comandat Toplișanu sunt lipsă de aiși. Am așteptat geaba carcea ge jumătace la drum, d'apoi voi vă răgeți ge mine. Ișia Nae: no las pe mine, și pe el au ugit, bine-i șage! Nici foaia nu mi-oți trimis. Acuma's noui pă șieri și înșepe să bace ploaia pă grăgină. Nesce cocoane miși și îndesace ca nesce roșii umpluce dă graba să tune în sobă să nu le uge să le facă murături ploaia sireaca.

Eu vreau să plec pă alce locuri, de la Arad în sus, măcar că nu e baș lesne, da' nu e bine să stai la givăneală lungă, și numai dacă'ți

treșie prin cap s'o fași. Vreau să le vădz pă tece și pașie!, că multe crezi că nu să poace, da la fapce nu-i baș așa anevoe. Te gioși tu cu mini? Da' vezi că banii să gată și alții n'am dacă nu-mi trimicie, că pă câmp nu mi s'o copt bucacele. Am scris cătră frace, da parcă'n șiadă nu-mi răspunge. Tu duce la el, Dumnezeu să te trăiască, și arată-i carcea și spune-i că-l țuc și-i doresc sănătace și ce esce ge nu-mi răs-punge? Da viedz, bagă în cap și nu mai târzia, c'apoi mă mării și fânce pe urmă să mai viedz o vorbă de la mine! mai iuce ai să-l viedz pe bace-l toaca.

Eu tăce aste ți le dzic, ori îți plașie, ori nu-ți plașie, că o vorbă gireaptă nu-i de supă-rare. Da' tu răspunge, bage, ori într'un feliu, să știu ori într'o parce ori alta, că n'ai să ce betejesci pentru atăcea lucru.

Eu nu te țuc, uite așa de șiadă, că nu ești ortac cum se cage, ci dat la viclenii și la răle. Fă-ce ge treabă și să auz ge bine ge tine și ge tăta lumea.

Multă sănătace.

N. ZAHARIA.

Prefață

(la monografia „Mihail Eminescu“)

Dela moartea lui Eminescu și până în timpul de față s'au întâmplat în omenire evenimente covârșitor de mari. S'au prăbușit imperii și re-gate, s'au refăcut state noi, întemeiate pe prin-cipiul naționalităților. Grație acestui principiu s'a produs și întregirea aproape totală a neamului nostru, reparându-se o nedreptate, care dănuia de peste o mie de ani.

Dacă Eminescu ar fi fost martor la toate acestea, s'ar fi simțit el oare mai puțin decep-ționat?

Ar fi o naivitate să credem aceasta; căci nici odată egoismul feroce și lăcomia nerușinată nu s'au deslănțuit cu mai multă furie decât în timpul de față.

Pe lângă parveniții cei vechi s'au adaos alții noi, mai nerușinați și mai îndrăzneți decât aceia. Mânuiitorii de afaceri necurate forfotesc pretutindeni. *Tirană mulțimii* a început să-și arate colții. Și după cât se vede, ea promite să fie mai crudă decât cele din trecut.

În sfârșit, tot ce natura omenească are mai josnic și mai perfid, mai lacom și mai nerușinat, mai egoist și mai crud; toate aceste stigmate rele ale animalului numit om s'au dat pe față cu ocazia groaznicului războiu mondial.

Astfel încât orice om cu simțirea delicată și cu simțul moral dezvoltat nu se poate, ca să nu fie adânc amărât de spectacolul acestor turpitudini. După cum se știe, Eminescu a fost unul dintre aceștia. Astfel încât, chiar dacă ar fi fost

adânc satisfăcut de îndeplinirea idealului nostru național, — pe de altă parte nu s'ar fi putut să nu rămână scârbit de desmățarea care se constată și continuă în aproape toate ramurile activității sociale. Și nu s'ar fi putut să nu-l doară adânc în suflet, când ar fi văzut cum, cu mult mai mult decât în trecut, rolurile sociale sunt inversate: valoarea intelectuală și morală, călcate în picioare; ignoranța și necinstea tronând dela înălțimea incapacității și nerușinării lor.

Munca intelectuală a devenit o marfă cu totul depreciată, — pe când munca cu brațele ocupă locul de frunte. Institutorul este plătit relativ mai puțin decât măturătorul de stradă, iar creatorul de opere artistice geniale este cu mult mai puțin răsplătit decât fabricantul de ghete sau de opinci.

Astfel încât, în timpul de față relele pe cari Eminescu le-a constatat atunci la societatea omenească, s'au înzecit și s'au însutit.

ION I. PAVELESCU.

Epilog.

Am îngropat simțirea mea păgână
Într'un volum — mai strimt ca un sicriu —
Ceva păstra tot cugetul meu, viu,
Când lutul se va 'ntoarce în tărână.

Oricât uitat de vremi o să rămână,
Se va găsi cîndva, într'un târziu,
O tânără cu sufletul pustiu
Ce va 'ndrepta spre el, blajin, o mână ...

Atunci, simțind cum ochiul ei mă scaldă
Și răscolește sufletul în mine
Va bate iarăși inima mea caldă ...

Iar visul meu, trezit din pacea-i sfântă,
Prin vîrfurile roz al degetelor fine
Îl voi simți cum urcă'n ea și cîntă.

SEARĂ DE BĂTĂLIE.

— José Maria de Hérédia. —

Fusese grea ciocnirea. Centurion, tribun,
Pe cînd strîngeau cohorta strigînd în orice parte,
Sorbeau prin seara plină de vocile lor sparte
Căldura și mirosul măcelului nebun.

Și numărîndu-și morții cu ochiul grav și bun
Priveau legionarii cum — biete frunze moarte —
Arcașii lui Phraorte se spulberau departe;
Și le curgea sudoarea pe chipul lor cel brun.

Cînd iată că năvalnic și de săgeți străpuns,
Mînjit de valul roșu ce gâlgăie ascuns,
Sub purpura ce 'n goană desvăluia pieptarul,

Prin urletul de trîmbiți și zarva de metal,
Superb și stăpînindu-și înspăimîntatul cal,
Pe roșul cer apare, însîngerat, Cezarul!

DIN „INTĂILE NĂZUINȚI”.

Primăvara începuse. Se simția pretutindeni aroma căldută a atâtor năzuinți cari încep să scape din închisoarea Lumei, a crengilor și a cerului încețat. Iarna, viața era ascunsă, concentrată în semințe, în muguri, în stele, în fulgi de zăpadă. Era acea viață interioară, pe care puțini pot s'o vadă în formele plâsmuite, în contemplări îndelungi. De-aceia iarna pare atât de tristă și de săracă pentru cei mai mulți — cari nu știu să privească cu ochiul minții și să asculte tăcerile creatoare.

Și când ghiociei se ivesc din zăpadă, când printre nori se revarsă seninul, când apele învie de sub lepedea de gheață, când mugurii plesnesc — atunci oamenii se bucură, căci văd viața, fragedă, multicoloră, mereu crescândă. Fiori calzi, ca o sevă ce-ar urca din pământ, trec prin trupul lor; pe chip vibrează dorinți nelămurite; razele soarelui gol, curat, trec prin degete, prin coapse, prin buze, . . . sângele se înfierbântă și silește inima să se reverse. Omul își caută tovarășul — ca și animalele sglobii. Se înoeste natura, se avântă, se înmulțește; își întinde pajiștile molatece, pătate de flori; își distramă sufletul în adieri și miresme; ning petalele fructelor viitoare; păsărelele ciripesc în frenezia libertății, iar apele murmură povești fără început și fără sfârșit . . .

Lui Petru îi părea rău când din streșini începea să picure zăpada topită. Vede cum se descompune viața sa spirituală, viața intimă a iernii. Negrul pământ i-se arăta în dâre, ca un vast chip sarcastic, ce-a fost ascuns sub albul lînțoliu. Rânjiau și acoperișurile, iar pereții pătați de umezeală păreau plăgi: — casele își aveau și ele expresiile și plângeau destinul celor din'ăuntru. Plângeau atâtea visuri sterpe, atâtea gânduri devorante, atâtea nevoi nepotolite — și Petru rătăcea ore în șir, în neștire, prin străzile noroioase, căci lumea din sine se distrăma, se risipia . . .

Trecerea dela iarnă la primăvară era pentru dânsul o criză dureroasă, o reacționare a intimităților sale copleșite de înoirea din juru-i. Știa că primăvara e pentru ceilalți învierea naturii. Dar această înviere e și renașterea atâtor rele: nesăturatele dorinți trezesc desnădejdea și ura. Primăvara face pe om să năzuiască ceea ce nu-i în stare să săvârșească. Ea exaltează și fărâmă

apoi sufletul, îndemnându-l să-și caute fericirea printre aparențe exterioare, dincolo de realitățile inimei.

Petru ar fi vroit ca totdeauna să fie iarnă. Omul n'ar pieri atunci: natura ar fi schimbat condițiile de traiu. Ar trăi sufletul deplin. Lumea ar fi atunci în om, nu afară de el. Și lumea aceasta, spiritualizată, ar fi mai bogată, mai armonioasă. Viața atâtor generații, transmisă în sânge, și nervi, ar fi ca un râu cu isvor nesecat, curgând spre infinitul oceanului, prea plin de propria lui forță, ducând în undele sale imaginile deformate ale țărnicurilor, indiferent de bogăția sau sărăcia lor, — căci își afirmă prea îndeajuns propria lui realitate — curgând, curgând . . . născând și murind neîncetat: isvorul și oceanul sânt doar două forme ale aceleiași esențe vitale.

Dar tendința de contrazicere, de uitare, care e prea ades condiția ca omul să poată trăi mai departe, făcea ca gândurile acestea stranii și dorul de neființă să dispară încetinel, pe nesimțite. Și după ce primăvara își vestise pretutindeni învierea, Petru căută să 'și regăsească, în noile înfățișări ale naturii, lumea sa lăuntrică. Era uneori surprins de bucuria că poate pipăi cu degetele, că vede cu ochii, că simte cu simțurile omenești, aceleași și ale tuturor, câte ceva din ceea ce trăise până atunci numai în spiritul său.

El înțelese că viața trebuie trăită cât mai intens și mai felurit, mereu cu noi mijloace, mereu în alte decoruri. Gândurile ce le avuse în perioada cea de sfârșit de iarnă și început de primăvară, erau pricinuite de o schimbare de decor. Acum, se perindă alte aparențe. Să nu uite însă forțele unitare, cari însuflețesc toate aceste înfățișări contradictorii. O, unitatea veșniciei creatoare! . . . Omul e doar și el numai un moment și o formă a ei! — Dar, el nu meditează totdeauna adevărul acesta dintâi. El se teme de acel *Altceva*; — îi este teamă de suferința înuitoare, de moartea — vie. Deaceia plânge când viața de azi devine viața de ieri, — deaceia visează la ceiace a fost, își rătăcește prezentul în archiva amintirilor, în cimitirul cu regrete împietrite peste acei cari au renăscut în cine știe ce alte întrupări — și, deaceia el e copleșit de schimbările Neprevăzutului — și cade, de cele mai multe ori fără să știe de ce . . .

La moartea unui zeu.)*

O! zeu blajin spre care se 'ndreptară
 Nădejzii cumiņite de mai bine,
 Spre care vise calde-și luară sborul
 Setoase de avânturile vieții,
 Tu, cel din urmă zeu, tăcut și tainic,
 Al sufletului nostru amăgit,
 Mori prea de timpuriu și-s prea nevrâstnici
 Copiii ce i-ai încălzit la sânu-ți
 Și i-ai crescut în crezul suferinții.

Mori prea de timpuriu, O! prea de vreme,
 Căci mâna poate prinde încă fierul
 Și brațele vânjoase pot să strângă,
 Să curgă sânge cald și să înece
 In valul lui bătrâna omenire.
 Ai fost ursit să mori, O! zeu al nostru
 Innădușit de patimi și trufie;
 Doar neputința noastră răbdătoare
 Îți ridică în suflete altarul
 Zădarnicului crez al suferinții...
 Și te-am crezut, ne-am închinat cu toții
 Și fruntea 'nbrobonată de sudoare
 O aplecau smeriți și subți de vlagă.
 Al „lor“ n'ai fost, că nu te cunoscără,
 Și nici măcar odată să te chiami
 Și numele tău sfânt să ți-l rostească;
 Erai numai al celor fără pâine,

*) Din volumul cu acelaș nume.

Al celor ce 'nvățaseră să rabde
 In rând cu animalele de muncă.
 Ce bun ai fost; o cât de sfânt și mare!
 Dar moartea ta ne mustră și ne doare
 Și sângeros ne biciuie obrazii
 Și 'n fiecare clipă ce se scurge
 Simțim cum se deșteaptă 'n noi păcatul
 Și cum ne 'ndeamnă să surpăm zăgazul,
 Ca ura noastră să pornească 'n lume
 Năpraznică și fără de cruțare.
 Noi știm că te-am ucis strângând la sânuri
 Făptura ta ce-a fost atât de dragă
 Și suntem vinovați când punnii aprigi
 In apărarea mută te loviră.
 Dar sângele cel cald l-am sărutat
 Și lacrimile calde te 'ncălziră
 Și-am blestemat nebuna noastră frică
 De a te pierde-așa de timpuriu...

A. Nour.

Schiță nocturnă.

S'a culcat orașul meu de vreme;
 Cerul este negru și mornit,
 Iar pe străzi înguste vântul geme,
 Pe când ploaia țârâe scâncit.

Nimeni nu mai trece, nu mai vine;
 Nici un pas grăbit și 'ntârziat...
 Singur eu, cu noaptea și cu mine,
 Rătăcind hai-hui, halucinat.

Singur... Numai besna nopții, deasă,
 Năvălește'n jurul meu avan
 Și pe uliți strâmbe se îndeasă,
 Măsgăcind orașul cu catran.

Și în toată-această besnă crudă,
 Ce cuprinde 'ntinsul, făr' de scop,
 Solitar, clipind din geana udă,
 Trist privește — un felinar miop.

Dem. Bassarabeanu.

LICĂR STINS* ...

Fix nouă și zece. Sforăiala pendulii, se 'mpletește alene cu țâuitul caloriferului. Lumina tulbure, cernută din belșug prin cele două ferestre cu chenarul lat de ștejar, încruzește albul de pe man-tia reginei și 'ngăduie să se deslușească din fundul cabinetului, urzeala de păianjen, ce 'nfățișază șoselele naționale din România-Mare. Din coridorul principal, se filtrează prin ușa de două ori capitonată, huet de pași, pe jumătate supt de preș, ori destrămat când și când, de hărăiala vreunei sonerii răgușite.

Eliodor Răducanu, directorul general al Embaticurilor, se oprește în sfârșit din rezolvatul hârtiilor. De două ceasuri și mai bine, ochii lui măsoară rândurile referatelor, fără să mai prindă cum trebuie, înțelesul slovelor; de mult, condeiu aleargă pe luciul hârtiei, așternând rezoluție după rezoluție. Cu brațele încrucișate pe furca pieptului, și răsturnat în voie pe speteaza fotoliului, stă așa neclintit, ca și când ar asculta ceva de departe, ori ar încerca să-și adune cu grijă, gândurile hârbutite.

În trup i se 'ntinde vlăguiala, ca după o noapte întregă de nesomn, iar în gură, simte o amăreală sălcie, ca după băutura și fumat înțețit.

Intr'un târziu, se desface și mai ostenit parcă din îmbrățișarea fotoliului, măsoară de câteva ori în lung ungherul dintre biou și canapea, apoi se oprește în fața ferestrei celei mari, din dreapta etajerei. Burnițează învrăstat cu fulgi mari, buhăviți de-atâta umezeală. Zidul din față, neterminat încă, străjuește semeș ochiul. Cerul, de culoarea zăpezii frământate cu tină, însulițat într'o coastă de crucea aurită dela biserica rusească, se sprijină greoiu și nesigur, pe acoperișuri. Vântul scutură îndărătnic o sdreanță de afiș, ce se mai ține încă de jilăveala zidului.

„Nitta-Jo . . . Cei 4 ab . . .“ mai poate desluși Eliodor Răducanu. Dinaintea ochilor lui, pe zidul din față, se deapănă cu amăruntul, toată întâmplarea de-aseară.

Fiindc' avusese mult de lucru cu ministrul, n'a mai dat pe-acasă, dar a avut grijă să roage din vreme pe Lazăr Zlotescu — subadministratorul Cassei Pădurilor, — ca s'o însoțească pe Eliza la Operă. Când a căzut și el, era taman pela jumătatea actului al doilea. Tăcere și în-

tuneric beznă. A crăpat binișor ușa lojei, ca să nu facă huet, și-a dat să intre. Lazăr Zlotescu, surprins, a slobozit încurcat mâna coanei Eliza, a hărășit din loc fotoliul, și s'au roșit amândoi, până 'n sfârcul urechilor. O minută, Eliodor Răducanu a stat nehotărât. Pânza gândurilor, ruptă dintr'odată, s'a 'nodat numaidecât la loc, cu fulgerări purcese din adânc. Și-a spânzurat nezorit, mai întâi pardesiul, apoi borsalina, și-a descheiat un nasture dela redingotă, apoi le-a întins câte-o mână, senin și zâmbitor, ca și când n'ar fi observat nimic.

— Cam zăboviși nene Răducane!

— Păi tu nu știi bre, ce teleleu îi ministru? ba, zor nevoie, să facem un „tour“ cu mașina la șosea, ca să ia aer . . .

— Și cum scăpași „cheri?“ se amestecă de colo, nevastă-sa, care-și căpătase la moment sângele rece.

Eliodor Răducanu, perindă acum prin zarea minții, cântărind cum trebuie, moment cu moment potriveala de-aseară, dela Opera Comică. Ceiace nu-și poate explica el, e hotărârea pe care a luat-o așa din senin; firește că se putea lua cutare, ori cutare atitudine, dar de ce s'a oprit la asta și nu la alta, la oricare alta în definitiv? Nu cumva din lașitate? Presupuneri, tot felul de presupuneri, se înfig ori se alungă prin mîntea lui, încinsă de sbucium . . .

*

Între Eliodor Răducanu, și sôția sa, după cei paisprezece ani de trai comun, se statornicise o înțelegere, cum nu se prea întâlnește în căsnicii. De dragoste, de dragoste adevărată, n'a putut fi vorba nici la început de tot, da 'mite acum, cu trecerea anilor! Dânsul, prins toată ziulica în ițele sujbei, dânsa, cu nimicurile gospodăriei ori cu societățile de binefacere, și-au măcinat pe'ndelete anii, simțindu-se tot mai tihniți în adâncul sufletului, fără să se bănuiască cândva, și fără să ceară vieții ceva mai mult. Liniștea aceasta, confortul de-acasă, cu care se deprinsese Eliodor Răducanu, care-i îmbăiau trupul și sufletul când scăpa de povara slujbei, se spulberaseră pentru totdeauna. Amăreala ce o simte acum în suflet, nu e pricinuită numai de liniștea gonită, cât mai cu osebire de gândul, că cel cu care îl înșeală, ori e gata să-l înșele nevastă-sa, e tocmai Lazăr Zlotescu.

* Din volumul: *Filimon Hâncu* care va apărea în editura: *Cartea Românească*.

Pe când el era șef de birou cu vechime, în Direcția Dobrogei, studentul Lazăr Zlotescu, intrase copist de-a doua. Datorită sprijinului ce i l-a dat, a putut să-și ia cu chiu cu vai o licență, și să sară treaptă după treaptă, în așa fel, încât acum la 40 de ani împliniți, să se găsească sub-administratorul Cassei Pădurilor, ba și cu o vechime în grad, de aproape doi ani și jumătate.

O trăsură cotește 'n goana mare, spre Schitu Măgureanu. Fox-ul, care se sbeguia hămăind înaintea cailor, frământat o clipă între copite, e repezit ghem de roțile de dindărăt, tocma 'n buza trotuarului. Eliodor Răducanu, înfiorat tot, se 'ntoarce dela fereastră. Pendula bate rar și șovăitor, zece. Din coridor, se aud glasuri ațâțate, și pași îndesați pe parchet. Directorul general al Embaticurilor, cu pumnii înfiți în bu-

zunarele surtucului, măsoară cabinetul în lung și în lat. O undă de vânt, împrășcă amândouă ferestrele ce dau spre stradă.

În coridor s'a 'nfiripat iarăși liniștea. Mintea, odihnită o clipă, a schimbat dintr'odată urzeala gândurilor.

„Ce să aibă oare? Marți . . . Miercuri . . . Joi . . . astăzi e a cincea zi de când lipsește . . . bolnavă bolnavă, dar ce să aibă? Să fie ceva serios? De . . . mai știi!“

A 'nțercat el pe departe să afle câte ceva dela funcționari, dar n'a fost chip; nimic sigur; presupuneri și iar presupuneri. Măine însă, dacă n'o veni, trimite negreșit ușierul, să întrebe acasă.

*

Era într'o Vineri — două săptămâni de atuncia; — Zlotescu venise pela 12½ să-l ia, ca să guste câte-un pelinaș la „Mielul Blând.“ Pe când

el își potrivea hârtiile pe-a doua zi — cum î-i obiceiul — Zlotescu plictisit, rupse tăcerea.

— Mare crai mai ești, nene Răducane!

— ?

— Ei, las'o naibei, nu te mai preface . . . să știi că te pâresc conitei! ce crezi, că eu n'am ochi?

— Se vede că iar îți arde de glumă!

— Cum adecă, cu Marioara Drumeș, nu-i nimic, chiar nimic! Degeaba vorbesc ei funcționarii? Ș'apoi ce mai la deal la vale, nu văzui eri, cum sta lipită de d-ta când îți punea tamponul, și cum s'a roșit toată când am intrat eu?

— Nu fii copil măi . . . Marioara Drumeș, i-o studentă foarte serioasă, o slușbașă harnică și conștiincioasă . . . ași putea să-i fiu tată, dragul meu . . .

— Mă rog, dacă e ceva, eu te felicit!

— Taci!

— Ba nu tac de loc . . . dacă nu e încă, câtă atunci să nu scapi prilejul! La câți nu li se scurg ochii după fetișcana asta!

Toată noaptea ceia, vorbele lui Zlotescu nu i-au dat pace. S'a pârpalit pe o parte, s'a pârpalit și pe cealaltă, dar n'a fost chip să 'nchidă ochii, decât târziu, spre revărsatul zorilor. Dimineața, s'a închinat de două ori ca să-și gonească gândurile ce-l tot împungeau, și-a pornit-o apoi spre birou, mai târziu ceva, dar hotărât. Când Marioara Drumeș i-a întins ca de obicei, pe la zece ceasuri, teancul cu hârtii și s'a apropiat să-i pună tamponul, a simțit cum i se întetește resuflarea, și cum i se hurducăe inima din loc. Ba i s'a părut, tot trăgând cu coada ochiului, că și fata e schimbată la față. A doua zi, și-a dat din nou seama, că tinerețea și frumusețea fetei, îi pricinuesc tulburare. Trei zile în șir, a avut tăria să n'o mai cheme cu hârtiile la semnat. Duminecă a fost Duminecă, Luni însă, a chemat-o iar, ba încă mai de vreme de zece ceasuri. Tulburarea aceasta, care-i revârșea atâta căldură în suflet, îi sporea în același timp sfiiala față de cei cu care venea în atingere, și mai cu osebire față de nevastă-sa. Li era teamă de ce se petrecea într'însul, și totuși aștepta, aștepta cu înfrigurare și nerăbdare, să se limpezească odată într'un fel . . . Zece și jumătate. Eliodor Răducanu, apasă hotărât, de două ori la rând, pe butonul soneriei.

— Ioane, adă-mi corespondența! Directorul General al Embaticurilor se așează la loc, își potrivește cravata, și-și înțepenește monocul în

ochiul stâng. „Monitorul Oficial“ . . . „Buletinul Agriculturului“, o convocare pentru Luni seara la „Industria textilă,“ și-o scrisoare cu literă măruntă, femeiască.

Mult stimat D-le Director.

Mă adresez D-tale, ca unui frate mai mare, în măsură să mă înțeleagă, și să-mi întindă o mână de ajutor. Nici vorbă, că 'n 3—4 zile cel mult, mă voi stinge; infecția s'a produs, temperatura e mereu în creștere de 2 zile încoace. Părinții mei nu trebuie să aștepte, *cu nici un preț nu trebuie să aștepte*, de greșeala făptuită; rușinea, și durerea i-ar doborâ. Sunt vinovată, greu de tot vinovată; știam prea bine că Lazăr Zlotescu

nu mă va lua, știam de asemeni dupe cum știe întreg ministerul de ticăloșiile omului acestuia, și totuși i-am cedat. De ce? Singură nu știu. Așa mi-a fost scris, fără doar și poate!

Mulțumindu-ți din adâncul sufletului, te rog, te rog frumos să mă ierți de supărarea ce-ți pricinuesc.

Marie Drumeș.

*

Luni, Martie în 3.

Tăcere. Ușa din stânga se crapă încetșor.

— Vă poștește Domnu Ministru cu hârtiile! și Ion Dragu, ușierul, se ploconește adânc, cum i-i obiceiul, și se strecoară ușurel, fără șgomot, prin crăpătura ușii.

Ion Dongorozi.

DIN PRAGUL PRIMĂVERII.

Zeită blândă, alinătoare a sufletelor neuras-tenizate de monotonia iernei, tu pășești feciorelnic, împurpurată în raze de lumină, pe cadranul Terrei milenare. Pe asprimea dușmănoasă a gerului de iarnă, tu svârli cu dărnice snopi din bogăția sufletului tău. Tiplii, în răsărit de dimineață, tu intri în bordeele sărace prin ferestruici murdare și cârpite, dăruind raze de speranță, iar în palate mândre, deștepți sufletele la pocăință și omenie. Torni balsamul uitării pe ranele deschise ale suferințelor lumești și zâmbești la timpul sortit creaturilor umane în cele patru părți ale globului terestru, ca o mamă ce-și iubește copiii. Inviezi din mormântul iernei natura îngropată de toamnă și-i dăruiești viață nouă.

Cât de bună, cât de măreață ești tu primăvară a timpului nemărginit . . . dela care noi, făpturi efemere, nu am luat măcar un dram de căldură pentru sufletele noastre! . . .

.....

În dimineața aceasta sub fereastra mea, întâile păsărele se întrec să-mi vestească începutul primăverii. În trilirile de veselie, simt cum sufletu-mi renaște mai viu, mai puternic ca oricând. Gândul, veșnic străjer al omului, mă svârle cu ani în urmă, în viața copilăriei mele, unde văd miriș-tiile în care încolțea firul ierbii din pământul proaspăt fumegând abureală albăstruie. Văd colinele pudrate de albul ghiocilor sau boite de cerneala tămăioarei. Tălângi de turme sună duos

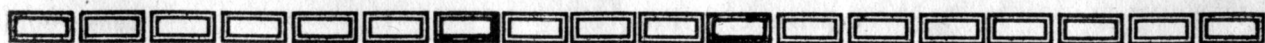
pe cărări pierdute în munți, iar pe pântecul miriș-tei, robul vieții taie adâncă brazdă, hrănitore de guri flămânde. Copil, în cămășuță ruptă, desculț și cu capul gol, ies în mijlocul naturii și întind brațele profetic către soarele aducător de mulțumire sufletească. Îmi închipuiam, sărmană faptură, că lumea este a mea! . . .

Dar primăvara asta mă vestește în orașul

mare și șgomotos. Din caldarâmul dur și abureală și ghiociei nu răsar nicăieri. Cetatea din beton și piatră e moartă, e fără poezie, — totuș, lumină dulce, căldură dulce pătrunde adânc, tot mai adânc în sufletul meu ca o mistică întrebare: „răsări-va vreodată primăvara și în sufletele oamenilor? . . .“

Ioan Mehedințeanu.

Sfârșit de toamnă.

(După Lenau).

Nori mohorâți, văzduh de toamnă
Singur bat drumul trist și târziu,
Foi veștejite, cântece stânse —
Ah! și ce liniște și ce pustiu!

Iarna pe-aproape groază ne-aduce
Unde sânt codrii, vrăjile voastre?
Șesuri podoabele 'ntinselor lanuri?
Secătuite sânt gârlele — albastre!

Tot mai greoi se lasă răcoarea,
Peste livezi nouri rătăcesc,
Plâng nostalgii în dumbrava pustie:
Toate se duc și se topesc.

Inim 'auzi tu cum izvoare
Murmură printre stânci prăbușite?
Vreme e — atâta de când împreună,
Dulce vorbit-am și pe șoptite!

Și-ai suspinat inimă — adesea
Și te-ai schimbat, căci aveai vie
Marea iubire; azi totu 'i mort,
Soarta ne mână în pribegie!

In rătăcire aș vrea cu sete
Strâns să te ferec și să te țin, —
Urle deasupra sau vijelia
Sau un alt vânt bată mai lin.

Ca drumul nostru cel mai din urmă
Să ni să piardă tot mai discret,
Ca pe uitatul nostru mormânt
Ploaia doar plângă trist și încet!

T. Ulmu.

Zădărnicie.

(Din Sonete pentru Addy.)

Aș vrea să-ți spun și-acum fără credință
In tot ce-a fost, că n'am simțit vr'odată
Mai mult decât o milă 'ndurerată
Pentru atât prinos de suferință

In visul tău frumos și sfânt de față.
Dar azi când cea din urmă năzuință
M'a amăgit și pierе 'n umilință
Cu cea dintâi greșeală neiertată

Nu pot să te mai mint. Mi-aduc aminte
C'a fost mai mult decât o 'nfiore
In sufletu-mi nostalgic să-l alinte

Privirile-ți curate, și mă doare
Că nu a fost să afli niciodată
In altul fericirea căutată.

Constant C. Cristea.

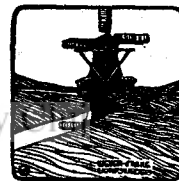
Cu vremea...

Intr'o noapte, sora Lună
Dăruitu-mi-a, podoabă, auritul ei fuior.
Impletii din el, cunună
Unui vis rătăcitor...

Și iubirea, într'o seară
A venit din larg de zări —
Mi-a 'ntins mâna, ca de ceară,
Și-am pornit cu ea alături
[spre senine depărtări...]

Soră Lună, soră Lună,
Flori pe frunte nu mai port,
Iar din raza ta — nebună,
Țes năframa unui mort.

Francisca Paul.

Elegie.

Te voi sorbi cu ochii totdeauna
Tu, să nu simți ispita lor vrăjită;
Să fii ca o grădină liniștită
Cu aerul, cu florile, cu luna.
O! nu veni...
Când vei privi în ochii mei, fecioară
Tristețea lor îți va cădea pe față
Cum cad pe o plăpândă lăcrămioară
Broboanele de rouă'n dimineață.
O! nu veni...
Eu azi sunt trist... trecutul mă sfâșie
Nu vreau să știi tristețea și amarul —
Tu ești curată cum este paharul
Din care mirii sorb la cununie.
O! nu veni...
Să fii întotdeauna fericită
Și să mă uiți... să nu mai știi, iubită
De'n veci îndoliata mea privire;
Iar eu, departe, ca o nălucire
Să te privesc topit de fericire!

Const. Goran.

TRANDAFIRII.

Invăliți în umbra serii, trandafirii adorm.

Petalele albe se leagănă ușor în adierea zefirului, iar pe lângă răzoare, între zâmbitoarele pansule, licuricii își plimbă strălucirea.

Noaptea, plină de șoapte, coboară din depărtări, prinzând în mrejele ei suspinul duios al înserării. Înpletitele cărări ce duc în alee, ca fășii metalice, se desprind și se depărtează tăcute, pierzându-se între florile de romaniță, ce împodobesc grădina.

Intunericul este stăpânitor. Printre miile de flori multicolore, ce se pierd în această somnoroasă noapte, trandafirii încă li se mai pot distinge siluetele.

Mirosul delicios al bobocilor mă face să rămân pironit locului. Banca, uitată sub ramul de tei, mă cheamă. Voi sta aici întreaga noapte, trandafirii mei dragi! Sufletul mi-e dornic de liniște și de singurătate! Ce tainice povești descopăr între frunzele crestate și între catifelatele voastre petale!

Un trandafir alb, alb și zâmbitor ca dimineața când s'a născut, mi-a împletit o poveste și astăzi călătoresc purtat de duiosa ei amintire.

E un vis nebun. Da, știu, dar e un vis cald, mi-e drag acel vis, căci l'am țesut cu cea mai curată simțire.

E depărtată-o știu amici, și de-aceia vin în noaptea asta să mă spovedesc vouă, trandafirii frumoși, trandafirii mei dragi!

Voi m'ascultați, voi înțelegeți gândurile mele.

Dar, când nemiloasa toamnă va smulge bogăția vesmintelor voastre, cui mă voi mai plânge de vitregia sorții, căci pe mine nimeni nu mă'nțelege 'n lume! O, nu! Când veți părăsi această grădină, unde ați înflorit într'o zi de Mai, să mă luați cu voi, să mergem împreună. Unde?! Nu știu! Dar știe cineva de unde vine sau unde merge?

M'am născut și eu într'o zi de Mai! Poate! Dar acea zi a fost de vină, căci a semănat germenul melancoliei în sufletul meu. De atunci, prietini am florile, numai în tovărășia lor trăesc. Când scriu le țin pe masă să le privesc veșnic și să sorb adânc dulcea lor nepăsare. Da, trandafirii, totul este trecător în lume: frumusețe, iubire, și voi, și amicul pentru care scriu aceste rânduri!

A. Davidescu.

Glumă...

*Un val de sânge, negru se va'nchea pe tâmplă
Și toate se vor scurge de minune...*

Dușmanii vor deschide liste de subscripții:

„Să îngropăm o haimana fără talent!”

*Iar doamna, în localul unei circumscripții
(Frumoasă în vestmântul scump, de doliu)*

Va povesti cu ochii stinși în gol:

„Era alcolic soțul meu și... violent —

„Iar sinuciderea... fatală!”

Ziarele vor scrie două rânduri la „ntâmplări din Capitală”

Esteții vor găsi că fapta mea e „tristă și banală”

Iar rudele, vor plânge cum se plânge în atari împrejurări...

Pe urmă: un sicriu, în plus, la morga'n galantare

Și-un vagabond, în minus, pe cărări!

Pastel.

*Luna coboară... Vântu-i respiră bucele blonde —
Pe ape negre, umbre în sdrențe trec vagabonde.*

*Intr'o grădină, Moartea sărută un trandafir,
Sbor licuricii — ploae de aur și de safir...*

*Un gemăt aspru, tremur'n noapte ca o aripă —
Noaptea deșiră firele vremii — clipă cu clipă.*

*Ceru-i un templu. Steaguri de doliu flutur'n porți,
Stelele — s candeli, ard pe mormântul zeilor morți...*

George Mihail-Zamfirescu.

PROFESORUL MEU DE MATEMATICI.

O noapte întreagă creerul meu trecuse prin cele mai grele încercări. Sub lumina vinetelor pălpări de lampă, plecați pe cartea cu figuri trigonometrice, ochi-mi îngreuiți de somn se încercau pentru a nu știu câtă oară să descifreze pe grozavul Sin și Cosin care vârase spaimă prin noi toți.

Era pe ultimul trimestru când profesorul nu făcea altceva decât să asculte la *îndreptarea notei*.

Figura profesorului meu de matematici era de o severitate calculată; sufletul însă îl avea bun. Bun așa cum era, noi tot tremuram de el pentru că niciodată nu-și arăta bunătatea pe față. Inchis, posac, tăcut, nu-mi amintesc să fi ieșit vreodată și să vadă ce mai este dincolo de teoremele lui.

Și dincolo de teoremele lui erau multe lucruri frumoase pentru noi: fete, literatură, început de tinerețe, alei tainice cu nopți pline de lună, beție.

El nu voia să știe nimic din toate acestea. Lecția trebuia să i-o spunem pe de rost: inteligentă nu ne cerea.

Așa fiind mă încercam să înțeleg și eu trigonometria. Dar nu se prindea cum nu se prinde focul de apă.

După o noapte de toceală în capul meu era un haos de formule zăpăcite. Papagalizam teoriile fără să înțeleg o iotă din ele.

A doua zi trebuia să mă asculte. Când intră în clasă, se făcu o tăcere ceremonioasă și fiecare urmăream cel mai mic gest al profesorului.

Deschise catalogul și începu să-l răsfoiască, uitându-se cu atenție la rubrica fiecărui elev. Cestorul îi dădu absențele. Aproape jumătate clasa lipsea.

— Aștia trag la fit, bă? (El nu ne vorbea decât cu bă).

— Nu Domne, ne repezirăm noi în cor.

— Este tot răul lor, bă. Măine — poimăine când vor ieși în viață să conducă frânele statului vor trage chiulul tot ca acum. Nu este așa, bă?

— Da Domne, ne repezirăm noi în cor.

Se făcu iar o tăcere mai apăsătoare. Colegușii mei de bancă — Steinbach — mă smuci brusc:

— M'a nenorocit, a rămas cu degetul pe

foaia mea. Respiram satisfăcut. Era rost să nu m'asculte. Deodată însă dete trei foi de catalog înainte. Auzii pe Ionescu dela spatele meu:

— M'a topit! Să-mi suflați fraților!

Steinbach respiră satisfăcut. Eu urmăream cu atenție pe profesor, căutând să-i ghicesc gândurile. Toți erau neliniștiți acum.

— Pe mine mă scoate . . .

— Ce? Sunt chinez.

— Hai să-l mai ținem de vorbă.

— Știi să calculezi pe Sin?

— Dacă nu m'ar asculta pe mine!

Vorbele se întretăiau pline de emoție. Profesorul răsfoi câteva secunde catalogul, apoi rămase pe foaia mea.

— Ia să poftească, să poftească . . .

Amărăscu, Cola și . . . Constantinescu.

Când auzii numele meu mă pierdii peste fire. Ieșirăm din bănci, abătuți ca niște condamnați la moarte. Puse Amărăscu mâna pe cretă și pe burete. Ii tremurau genunchii. Cei din bănci ne priveau cu o compătimire lașă.

— Amărăscule, ia să văd caetul tău de teme?

— D-le profesor, îngăimă colegul — il am dar l'am uitat acasă. Întrebați băeții . . .

— Pe cine minți tu, Amărăscule?

— Zău, D-le profesor.

— Pe cine tragi tu pe sfoară Amărăscule? Bă, tu mă crezi pe mine prost, bă?

— Nu, D-le profesor.

— Atunci? (după câteva elipe) Mi-ai lipsit mereu . . .

— Am fost bolnav D-le profesor.

— . . . o sumă de absențe . . .

— Sunt motivate, D-le profesor.

— Pe ziua de 16 dece ai lipsit, Amărăscule?

— A fost mama bolnavă, D-le profesor și a trebuit să stau acasă, să-i cumpăr doctorii.

— Pe ziua de 21 dece ai fugit dela oră Amărăscule? Uite te văd aici fugit.

— N'am fugit Domne, întrebați și băeții. Mă durea o măsea.

— Dar pe ziua de 25 și pe ziua de 27 ce mi-ai avut Amărăscule?

— Pe ziua de 25 mi-a curs sânge din nas D-le profesor iar pe 27 am avut o înmormântare în familie.

Și băiatul întinse brațul stâng care într'ade-

văr era înfășurat cu o bantă neagră. Noi însă știam că aceia bantă nu o punea decât la ora de matematică.

Puțin câte puțin profesorul se lăsă muiat de spusese băiatului.

— Imi pare rău că ai suferit o nenorocire în familie.

— Da, D-le profesor, mi-a murit o bunică și d'aia n'am preparat pe azi lecția.

— Bine Amărăscule, treci la loc.

Rămaserăm doi: eu cu Cola. Cum se făcu că mă luă întâi pe mine. După ce-mi răsfoi caetul:

— Constantinescule, ia să-mi calculezi tu mie pe Sin de 30°, 40', 20".

— Foarte bine Constantinescule. Vedeți? Ei, ia. Ce trebuie să mai faci?

— Trebuie să caut în tabloul de logaritmi.

— Foarte bine. Vedeți? Ei și ce mai faci?

— Trebuie să caut în tabloul de logaritmi pe Sin de 30°, 40', 20".

— Și ce găsești?

— Găsesc că Sin de 30°, 40', 20" este de...

— De cât?

— Este de...

Eu nu știam să caut neam în table, dar chipurile mă făceam și eu. Mă sucii, mă învățai, căutai să-i las impresia că este doar o zăpăceală de moment, o emoție.

— Nu știi Constantinescule. Vedeți?

— Ba știu D-le profesor.

— Ce ști bă?

— Să caut pe Sin de 30°, 40', 20".

— Caută bă.

— Caut, Domne.

— Ce cauți bă?

— Sin de 30°, 40', 20".

— Și ce găsești Ctinescule?

— Găsesc că Sin de 30°, 40', 20" este de... este de...

Aici mă poticneam.

— Va să zică nu știi.

— Ba știu D-le profesor, dar mă zăpăcii.

— Păi te las corijent Ctinescule; vii la toamnă când se numără bobocii.

— Treceți-mă Domne și pe mine.

— Nimic.

— Trece... ți-l... Domne și pe el — îngărnără băeții.

— Tăcere! Boilor!

Muie tocul nervos în călimară. Voui să-mi trântescă un trei, dar se opri după câteva momente.

— Ce este tatăl tău, Ctinescule?

— Plăpumar...

— Sunteți mulți copii?

— Șapte.

— Tu ești cel mai mic?

— Da.

Puțin câte puțin începu să se moaie, devenind domol până la bunătate.

După câteva momente: — De altfel, nu ești tu băiat rău — dar uite — pe întâi ai insuficient, pe al doilea tot insuficient. Ce să-ți dau eu pe al treilea?

— Dați-mi un bine D-le profesor.

— Ce spui bă! Știi că nu te gândești rău? Clasa începu să radă. Profesorul își potrive ochelarii pe nas, zâmbind. Il montasem.

Începuse să-l asculte pe Cola. În mâna lui osoasă, creta lovea grăbită tabla lăsând în urma ei semne albe, linii, unghiuri, figuri.

Cu mâinile la piept, cu ochii blegi, băeții îmi păreau niște biete mașini torturate.

Iar eu așteptam să sune clopotul ca să scap odată de chin.

Și în așteptarea mea mă gândeam că o noapte întregă stătusem sub lumina obositelor pâlări de lampă, cu ochii plecați pe cartea cu figuri trigonometrice, fără să înțeleg nimic.

Savin Constant.

Fulguiri...

Pagini de cronică.

Un nou gen de roman.

Tânăra literatură românească a fost multă vreme lipsită de genul romanului. În toate timpurile, s'a cultivat cu multă asiduitate poezia și în parte — nuvela, lăsându-se un gol mare romanului, care putem spune că, în adevăratul înțeles al cuvântului, la noi în țară nici nu a existat, — dacă facem comparație cu celelalte țări mai înaintate în cultură.

Printre scriitorii mai de seamă pe care i-a preocupat romanul, putem număra foarte puțini: Duiliu Zamfirescu, Traian Demetrescu, Vlahuță, Slavici, Sadoveanu, Demetrius, Cazaban și Eminescu, care a schițat numai romanul „Geniu Pustiu”. Actualmente dintre scriitorii cari dau o importanță mai mare romanului și care au pornit pe drumul acestui gen, sunt: Liviu Rebreanu, cu „Ion” și „Pădurea Spânzuraților” și Corneliu Moldovanu, cu „Purgatoriul”.

Totuși, scriitorii noștri care au apucat calea romanului, nu au adus nici-o modificare a acestui gen în ceea ce privește forma și caracteristica desfășurării acțiunilor. Ei au moștenit și păstrat aceleași norme, după care eroii sunt cunoscuți și tratați numai în legătură cu acțiunile lor exterioare. Ei sunt supuși mediului descris de autor și sunt meniji să înnebunească sau să se sinucidă, după ce sunt purtați printr'o întreagă lume de conflicte exterioare avute cu alți eroi vii din lumea romanului. În definitiv, romanul moștenit și existent astăzi, este pur și simplu redarea reală sau mai puțin reală a vieții așa cum se scurge ea sub sbuciumul zilei sau sub liniștea aparentă. Scriitorului îi este foarte ușor să-și puie personajile la lucru, să le dea nume și apoi, cu sforile cugetării, să-i tragă încoace și încolo — redându-ne scene cât mai complicate, mai tragice, mai înduioștoare și apoi să o termine cu o ultimă notă tare, care să rămână puternic întipărită în mintea cetitorului.

Nimeni însă nu s'a gândit să cerceteze omul. Dacă un personaj dintr'un roman se sinucide din dragoste, hotărât că cetitorii vor crede că sinuciderea e pricinuită de dragoste și-și va opri

cugetarea aici, fără să se întrebe care au fost luptele de conștiință ale acestui om. Ce proces lăuntric s'a desbătut ani de zile, până în clipa aceia supremă?

În adevăr, nimeni dintre noi nu se cunoaște pe sine și de aceea este foarte greu să ne punem această întrebare asupra unui lucru ajuns atât de banal. Dar viața noastră de toate zilele, acțiunile noastre exterioare de fiecare clipă atârnă tocmai de acest proces lăuntric, de comorile noastre spirituale, de conștiința noastră, care vibrează în fiecare moleculă a făpturii noastre.

Astfel de probleme profund psihologice și filozofice alcătuiesc baza pe care dl. Eugen Relgis, cunoscutul scriitor și doctrinar al umanitarismului, revoluționează forma veche a romanului de exteriorizare a acțiunilor prin *romanul de analiză*. Trilogia „Petru Arbore” ce se află sub tipar, și din care a făcut o deosebită cinste revistei noastre, dându-ne spre publicare un fragment în numărul de față, este o operă care va pune în lumină noua formă a romanului. Eroul, singurul personaj din toată trilogia, este Petru Arbore, un om din mulțimile omenești, așa cum spune însăși autorul.

În primul volum îl găsim la vârsta de 19 ani, în al doilea la douăzeci, în al treilea la douăzeci și unul, adică vârstele când făptura omenească stă în cumpăna vieții, de unde își privește epoca trecută de formație și epoca viitoare de luptă pentru obstacolele ce le va întâlni în viață. Pe acest personaj ce caracterizează „omul”, autorul îl poartă prin toate văltoarele, drumurile, prăpăstiile și culmile vieții interioare. Toate problemele ce izvorăsc din fundul conștiinței noastre toate vibrările inimii noastre, ce stau la baza oricărui instinct manifestat, îi sunt puse eroului care vrea să le deslege cu acea stăruință specifică a omului ce se cunoaște pe sine însuși.

O notă nouă, o notă originală și extrem de interesantă promite să aducă în domeniul romanului „Petru Arbore” al d-lui Eugen Relgis, — despre care, la apariție, vom vorbi mai mult, având puțința ca să-l cunoaștem și să-l analizăm așa cum merită o lucrare atât de importantă.

I. Mehedinteanu.

Cinematograful în serviciul medicinei.

Proporția enormă ce a luat-o, în ultimul timp, răspândirea boalelor contagioase, a fost îmboldul cel mai puternic pentru medicii specialiști de a căuta tot felul de mijloace necesare combaterii lor. Una din ideile cele mai norocoase a fost aceea de a cere ajutor cinematografului. Importanța lui, din punct de vedere al profilaxiei (modul pentru combaterea boalelor) este capitală. Inchipuiți-vă o conferință perfectă, predată cu o vervă subjugătoare; citiți articolul cel mai interesant... Efectul va fi mare — dar trecător. Bunele povești, cuvintele înțelepte — se vor uita cum se uită o poezie învățată pe de rost, în grabă. Un film, însă — fie chiar mediocru — cu icoanele fidele ale tuturor leziunilor posibile, cu locul și configurația lor, cu mijloacele de propagare și — în fine — cu metodele de terapie modernă — va rămâne impregnat pentru totdeauna înaintea ochilor sufletești.

De un dușman nu ne putem feri decât atunci când îi cunoaștem puterea, modul și locul unde ne poate ataca. Același lucru și cu boalele infecțioase. Iată deci, filmul — perfect mijloc de strategie medicală. Propagandă socială și profilaxie — aceasta e chintesența filmelor medicale. În timpul din urmă, s'au făcut filme pentru combaterea plăgilor sociale, (syphilisul și — în genere — boalele venerice) pentru profilaxia tuberculozei și stăvilirea alcoolismului — acești dușmani ai celei mai neprețuite comori pe care o are omenirea: sănătatea! Vedem boala în prima fază; cum atacă și când, părțile sănătoase; cum se întinde și distruge pe individ și — prin el — familii întregi. Ni se perindă, prin fața ochilor, modul de luptă (în adevăratul sens al cuvântului: arsenalul mijloacelor terapeutice — cele mai moderne și mai eficiente medicamente) și ni se dau cifre statistice de numărul victimelor secerate într'un anumit timp.

Tragem concluziuni și învățăm cum să preîntâmpinăm boala — facem promisiuni solemne de a evita până și ocaziunea cea mai nevinovată, dar care ar purta în ea chiar numai o parte infimă din probabilitatea de infecție.

O idee ingenioasă și originală revine savantului român *Dr. Levaditi*, care ne face cinste în institutul Pasteur, din metropola culturii europene: Parisul. Pentru a fura cât mai mult atenția publicului spectator și — în același timp — ca filmul să fie interesant din punct de vedere me-

dical dar să reprezinte și o valoare literară — d-se a redat toate mijloacele de diagnostic și combatere a syphilisului în cadrul unei acțiuni dramatice. Acest film*) a fost în stare să impresioneze firile cele mai indiferente, ajungându-și astfel scopul suprem: cei bolnavi să se caute și să se trateze prin medici specialiști iar cei nedumeriți, să-și recâștige liniștea prin verdictul sigur al științei medicale moderne.

O nouă revistă literară.

Poartă poeticul nume „*Miorița*” și apare la Galați, sub priceputa conducere a tânărului poet *Gr. Veja*. Se va bucura de colaborarea celor mai aleși scriitori dela noi și va lupta pentru răspândirea slovei românești în cele patru zări ale cuprinsului românesc.

„Icoane Maramureșene” urează viață lungă și plină de izbânzi, tinerei surori.

Gandhi.

Luminătorul conștiinței naționale a celor 300.000.000 de Indieni supuși Marelui Britanii, a fost pus în libertate — din ordinul premierului englez *Mac-Donald*.

Fusese condamnat la 6 ani temniță.

Marele naționalist indian propovăduiește o politică de o excepțională valoare morală. Această politică, pleacă de la principiul că, pentru a avea izbândă „nu trebuie să te folosești decât de o singură forță: a adevărului și de acea armă a blândeței, numită: *iubire!*” *Gandhi* se ridică așa de sus, încât învață că nu trebuie „să sacrifici adevărul, chiar dacă ar fi vorba de libertatea patriei tale și că trebuie să te oprești de la violență, chiar față de dușmanii tăi”. Convinș că forța morală e singura cheazășie a viitorului neamului său, *Gandhi* cere dela discipolii săi să facă pretutindeni și mereu, dovada celor mai desăvârșite virtuți: stăpânire de sine, resemnare, sărăcie. Spirit luminat (și-a făcut studiile juridice în Anglia) el nu șovăe să proclame egalitatea claselor sociale. Pe femei, o socotește pe deplin egală bărbatului. Este pentru emanciparea ei.

Mijlocul său de luptă contra Englezilor, constă în principiul pasiv al „non-cooperațiunii”. El impune acest principiu tuturor Indienilor și pregătește, astfel, treptat — o nesupunere generală.

Prin „non — cooperațiune” — *Gandhi* înțelege: demisia funcționarilor din posturile lor,

*) A rulat și în România, sub auspiciile Casei Centrale a Asigurărilor Sociale din București, N. R.

renunțare la toate distincțiunile onorifice, lipsirea populației de produsele streine — alcoolul, stoffele, mașinile importate . . .

Pentru viața lui de sfânt, pentru blândețea caracterului său, pentru înalta-i înțelepciune, — poporul indian l-a supranumit *Mahatma*, adică: Dumnezeu.

N. N. Vasiliu.

Sărbătoare.

Luăm și noi parte la bucuria celor ce sărbătoresc „*Cultura Poporului*“. Cunoscuta gazetă culturală din Cluj, împlinește astăzi 3 ani de existență. Covârșitoare izbândă pentru scrisul românesc!

Cuprinzătoare și redactată cu multă pricepere, pentru și pe înțelesul celor mulți, trei ani de zile „*Cultura Poporului*“ a fost singura făclie de lumină ce a cutreerat țara noastră în lung și în lat, aprinzând prin colibe și palate candela înțelepciunii. Roadele se văd și se vor vedea cu vremea.

Până atunci, salutăm *ideea* de a lupta pentru luminarea poporului și *intenția* de a nu depăși nici când drumul pe care au fost pornit luminătorii.

Teatru.

Joi, 20 Martie a. c. echipa de diletanți de sub conducerea d-lui George Mihail—Zamfirescu a reprezentat „*Patima Roșie*“ cunoscuta comedie-tragică a d-lui Mihail Sorbul. Repetițiile s'au făcut sub conducerea redactorului nostru, iar rolurile au fost împărțite după cum urmează: *Tofana*: D-na Francisca Paul; *Crina*: D-na Victoria Lt. Niță. *Sbilț*: D-l St. Dumitrașcu M. *Rudy*: D-l George M. Zamfirescu. *Castrîș*: D-l Const. Bollea.

Spectacolul a răușit. Ca niciodată, lume puțină. Nu socotim de prisos să subliniem faptul că societatea ardeleană a renunțat să ia parte, pentru motivul că „*Patima Roșie*“ e o piesă . . . imorală.

Înainte reprezentației, D-l profesor și judecător *Cocca* a ținut o minunată conferință. D-sa a făcut o amănunțită analiză psihologică a celor 5 personaje și a explicat publicului, cu o uimitoare ușurință, cum se împletește subiectul în jurul eroilor principali și care e explicarea psihologică a sentimentelor ce stăpânesc și conduc spre prăpastie pe cei doi urmași ai hingherului Șbilț.

Conferința a fost întâmpinată și petrecută cu aplauze de public iar autorul a dovedit superioare cunoștințe în domeniul psihologiei și un adânc dar de pricepere asupra teatrului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVISTA CĂRȚILOR.

Virgil Cioflec: Luchian (Edit „Cultura Națională“).

Luchian este socotit, cu drept cuvânt, inovatorul picturii noastre naționale. Spirit independent și ceva mai mult decât un adânc cunoscător al artei, el a răușit să prindă în pânzele sale — minuni de colorit și atmosferă — icoane luminoase din viața lăuntrică a sufletului românesc.

În „*florile*“ lui Luchian plutește lumina caldă a lanurilor noastre; portretele sale (Isus) și — în special — „*autoportretul*“ — sunt poeme isvârâte din adâncul unui suflet deplin înțelegător al durerii omenești. Între peisaj și subiect, avem perfectă armonie a jocurilor de lumini și umbre. Dar, ceiace face din Luchian un pictor cu adevărat mare, este tehnica nouă. El a continuat și *desăvârșit* opera începută cu atâta trudă de *Grigorescu*. Peisajul românesc e smuls din sufletul nostru, îl recunoaștem-ne lăsăm îmbătați de mireasma florilor.

Florile! Florile lui Luchian . . .

În afară de reproduceri, monografia d-lui *Cioflec* cuprinde o parte literară: considerațiuni critice asupra operii marelui pictor, fragmente din scrisorile rămase de pe urma sa — câteva date biografice.

Luchian s'a născut în Nordul Moldovei. De copil, e adus în București, de părinți. Ca de obicei, era destinat altei cariere. Dar el se robește picturii. Trece prin München, face un popas la Paris. Iar în țară, bolnav. Subiectul de predilecție: peisajul. Într-o zi, boala îl țintuește în scaun. De atunci, pictează flori . . .

Moare sărac, în pragul războiului . . .

Monografia e tipărită elegant. Reproductorile numeroase — alese cu pricepere. Un exemplar: 200 lei.

Nădăjduim că editura „Cultura Națională“ va scoate și o ediție populară. Lucrarea d-lui *Cioflec* trebuie răspândită în lumea celor mulți și . . . săraci.

Anuarul liceului „M. Eminescu (Satu-Mare, an IV.)

Din cele 88 pagini, desprindem articolul „Mihail Eminescu și opera sa” — scris de domnul Dr. Eugen Seleş, licențiat în litere, absolv. teologie, doctor în filozofie, director și profesor de limba română la liceul „M. Eminescu.”

Sunt adevăruri ce trebuie precizate și sunt greșeli ce nu pot fi aruncate în sarcina zețarului . . .

Autorul spune că școlarul Eminovici „la îndemnul iubitului său profesor Aron Pumnul” și-a luat numele de Eminescu! (pag. 4.) Noi credem că domnul Seleş e singurul doctor în țara noastră care uită că cel ce a schimbat (mai bine zis: a românizat) numele marelui nostru poet a fost Josif Vulcan (*) de la cunoscuta revistă „Familia” din Oradea-Mare.

Domnul Seleş are fraze schiloade:

„Nici în privința aceasta, în exprimarea frumuseților naturii n'a fost întrecut de nimeni până azi, Alexandri doar este aproape de dânsul cu frumoasele sale pasteluri, dar parcă nu e așa de pregnant, așa de precis.” (pag. 10.)

(*) Vezi: N. Zaharia, M. Eminescu — (pag. 25) și Gala Galaction, M. Eminescu — pag. 44—45.

Sau lipsite de înțeles:

„Iar Eminescu în toată natura, în întreg universul n'a găsit aceea realitate, care sufletul său, partea divină o căuta” (?!?) pag. 13.

Ori pline de repetări supărătoare:

„. . . Iubirea ce a existat între poet și poeta Veronica Micle, născută și moartă în același an cu poetul.” (Pag. 6.)

Luăți aminte! Veronica Micle, născută și moartă în același an cu Eminescu!

Pentru autorul articolului, cinstea e trecătoare iar Eminescu „a desconsiderat tot ce este trecător: cinste, glorie etc.” (pag. 5.) Iată-l pe bietul Eminescu un om necinstit . . .

Domnul director scrie „vragelor” (pag. 4) în loc de: „vrajelor” iar pe românescul *geom* îl înlocuește în versurile „patronului liceului” cu *jam*. (pag. 8) Tot d-sa e de părere că „inspirația divină” face ca versurile să aibă viață și . . . carne vie.

Dar, ne oprim aci cu exemple. Chiar ne-am pierdut vremea prea mult cu un articol pe care, cel mai umil dascăl de țară, ar pune — cu convingere, — nota 3. Ceiace e dureros, e faptul că domnul Dr. Eugen Seleş e profesor de limba română la un liceu românesc. Bieții elevi . . .

REVISTA REVISTELOR.

Junimea Literară (Cernăuți, XII—12.)

Paginele d-lui Leca Morariu asupra „omului și operii” rămasă pe de urma lui N. Dracinschi au darul să înduioșeze. Poetul bucovinean a fost un destoinic muncitor și un suflet entuziast pentru tot ce e frumos.

Netăgăduită valoare filologică și etnologică prezintă schița din viața și în dialectul aromânilor „Calu a tâxidarlui”, datorită d-lui Dr. Christea Geagea. Studiul asupra „vieții și operii” lui I. Grămadă e scris cu obiectivitate și scaldă într-o lumină vie figura nefericitului profesor și literat bucovinean — mort în războiul pentru întregirea neamului.

Versuri semnează d-nii: Soricu, Voevidca și Calistrat Șotropa.

Cărțile streine se bucură de o deosebită atenție din partea d-lor: Dr. Aurel Morariu, Nandriș, Ispescu și Victor Morariu.

Despre cartea românească se vorbește foarte puțin și în doi peri.

Păcat . . .

*

Omul Liber (București, I—10)

În „Junimismul redivivus”, d-l Lotar Rădăceanu enunță câteva noi adevăruri asupra problemei „europism sau românism”. Fragmentul de roman al d-lui Pas ne petrece într-o lume de necazuri și mizerii. Sunt imagini plastice, prinse

cu multă pricepere și sunt fraze ce vor trebui refăcute — la o eventuală transcriere.

Poezia „Scrisoare” a poetului Virgiliu Moscovici, e o cunună de imagini. Ne pare rău că nu putem găsi un cuvânt de laudă pentru d-l Sergiu Dan. În „Interpretări” d-sa forțează și uită că însăși *ilogica* are o logică a sa . . .

Din sumar, remarcăm apelul „pentru înfomețării din Germania”, semnat de Româin Rolland și „Organizarea Pacifizmului” — pagini de superioară concepție socială, datorite scriitorului maghiar Keresztury Sándor, colaboratorul nostru.

*

Ramuri (Craiova, XVIII—5, 6)

Domnul profesor N. Iorga caracterizează opera lui Michelet în câteva fraze încheiate desăvârșit:

„Tot ce sintaxa are mai cutezător, mai colorat vocabularul, mai inovator logica de sintesă — a fost întrebuițat de Michelet ca să facă din istoria țării sale, din a antichității clasice, din a tuturor națiilor — o Biblie de suferinți și de mângieri, prin capitolele căreia treci uimit și obosit. Iar, la capătul acestor incursiuni desperate după altceva decât adevărul „obiectiv” ori și decât comprehensiunea prin simpatie, el a încercat să dea scurte sintese filosofice în care naturii înseși i s'a cerut să colaboreze printr'un aport mai mare, dar nu și mai nobil decât al omului”.

Versurile d-lui Cotruș (Bradul) au structura masivă. Poetul ardelean păstrează — ca și în poeziile sale anterioare — aceiași atmosferă de

glacială severitate. Imagini fericite a presărat d-l Ștefan Bălcești în poezia „Cânta un om“.

Cronica o semnează d-l V. Bogrea. Domnului Făgețel îi rămânem datori cu un răspuns...

*

Năzuința (Craiova, II—8)

Articolul d-lui F. Aderca asupra operii lui Marcel Proust: prinos de sfioasă admirație, adus memoriei marelui romancier francez. Traducerea „La umbra fecioarelor în floare“ este binevenită. În „Pentru țară“ — cunoscutul scriitor craiovean I. Dongorozi ne desvăluie o nouă latură a talentului său: humorul.

Domnul Popescu-Telega continuă publicarea frumosului roman: „Renunțare“. Schița d-lui Brătescu e înduioșătoare.

Versuri iscălesc d-nii George A. Petre, Voivida, Pop-Marțian, Radu Gyr și A. Milcu.

Cronici și recenzii bogate. Revistele tinere se bucură de multă încurajare. Credem că părerea d-lui Fortunescu asupra schiței d-lui Dongorozi „Nor trecător“ — e sinceră. Totuși, nu înțelegem cum concepțiunea din această bucată a putut să jicnească simțul său etic și estetic.

Vina cea mare a d-lui Dongorozi — pentru că e vorba de sinceritate — nu e cinismul și brutalitatea concepției ci lipsa unei analize profunde a caracterelor. Și de felul cum va ști să se lepede de ea, vor depinde viitoarele succese literare ale distinsului nostru colaborator.

*

Cele Trei Crișuri.

Apare la Oradea-Mare sub conducerea unui tânăr de ispravă: George A. Petre. A ajuns la No. 2 al anului V și publică un material nepretențios, dar destul de bine ales. Găsim versuri și proză de d-nii Brătescu-Voinești, Lovinescu, Șerban-Bascovici, Al. Iacobescu, Keresztury Sándor etc. Partea informativă e bogată și scrisă cu pricepere.

Munca d-lui George A. Petre e lăudabilă și de folos pe plaiurile bihorene.

*

Adevărul Literar și Artistic (București, V—172)

Încă din numărul trecut, am ținut să subliniem ajutorul de care ne învrednicește această publicație, în lupta pentru izbânda slovei românești. Cuprinzător și cu un material ales cu o deosebită grijă, „Adevărul literar“ și-a câștigat de mult un loc de cinste în literatura noastră.

Bătrânul Ion Slavici ne învață cum să scriem românește; cuviosul Gala Galaction ne dă sfaturi părintești iar poezilor îndrumări noi; neobositul cercetător Sanielevici ne vorbește despre „Mahatma Gandhi“ iar poeta Elvira Lomoș de Reuss publică o poezie cu rime banale și lipsită de atmosferă.

Scriitorii ieșeni Sandu Teleajen și Adrian Pascu au meritat cu drept cuvânt succesul moral și încurajarea comitetelor reunite ale teatrului din vechea Capitală a Moldovei. Fragmentul din

„Cuiburi Sfărâmate“ ne-a dat prilejul să petrecem câteva clipe de senină emoțiune estetică.

Recenziile scrise cu multă atențiune de d-l George Baiculescu.

Insemnări numeroase și instructive.

*

Foaia Tinerimii (București, VIII—6)

Părintele Gala Galaction nu pierde prilejul să închine tineretului, în general, sfaturi cuminți. Noul nostru colaborator, Const. C. Cristea semnează două poeme excepționale: „Ghiociei“ și „Visul“.

În poezia „Fantezie“, d-ra Cornelia Buzdugan are 2 versuri:

... mă cuprinde — a nostalgiilor genune

și

C'ale mele visuri toate

ce reclamă o imediată corectare.

Revista Cărților și a Revistelor, scrisă cu multă sârguință.

*

Slove (Calafat, II—2)

Colaboratorii: Niculescu, Eugen Relgis (o minunată schiță, „Artistul“) Al. Iacobescu, V. Militaru (Rugă — poezie frumos inspirată) G. Pallady, Zaharia Stancu, Eugen Constant, Ion Mehedinteanu (2 pagini de sinceră „Spovedanie“) Gr. Veja („Trandafirii“, fericit motiv de inspirație) Const. C. Cristea („Idila“, filă ruptă din cartea unui suflet ales) Const. Goran („Sărutul“ — un pas mai mult spre desăvârșire) Const. Buzdugan, C. Mărgăritescu-Almași („Cea din urmă serenadă“ a unui talent mort înainte de vreme).

Redactor: A. T. Măceș.

*

Lamura (București, V—3 și 4)

Din bogatul sumar, desprindem articolul „Cum am românilor, prin școală, noile ținuturi“ — datorit colaboratorului nostru A. Davidescu.

Autorul găsește o deslegare inteligentă problemei ce preocupă atât de mult dascălimea din noile ținuturi: cum poate preda un învățător, necunoscător al limbei maghiare, „colosal de încărcată“ programă analitică a primei și secunde clase primare, unor elevi ce nu știu românește? Metodul „fononimic“ nu prea a dat roadă.

Mijloacele găsite de autor: înmulțirea grădinilor de copii și atașarea claselor de elevi minoritari pe lângă școlile de aplicație, — le găsim eficace. Desigur, munca nu va fi așa ușoară cum ne închipuim.

Mijlocul practic din experiența Statelor-Unite, dat de d-l Ap. Culea în N. R. — e lipsit de temei pentru noi. Mai întâi, nu avem pregătite „acele femei cari să fure sufletul copiilor cu farmecul poveștilor“. Secunda piedică: în ce limbă să povestească ele? În românește? Nu vor fi înțelese de copiii maghiari. În ungurește? Nu ajungem nici când la scopul dorit.

Așa dar, să-i lăsăm tot domnului Davidescu meritul de a fi găsit cele mai bune mijloace...

CĂRȚI APĂRUTE:

M. SADOVEANU: Soimii, Roman. ed. V. 248 pag. 40 lei.

I. POPESCU-BĂJENARU: Cartea Omului matur. ediția IV.
112 pag. 25 lei.

N. N. BELDICEANU: Cea dintâi iubire. Biblioteca „Minerva“.

IOAN ADAM: Voia Mării. Biblioteca „Minerva“.

Dr. D. ANDRONESCU: Cum se cultivă Porumbul. Biblioteca
„Agricolă“

I. C. TEODORESCU: Pământuri bune pentru vii. Biblioteca
„Agricolă“

O. I. STEFĂNESCU: Cum instalăm o grădină de legume.
Biblioteca „Agricolă“

I. SIMIONESCU: Ardealul. Bibl. „Cunoștințe folositoare“.

A. GOROVEI: Lămurirea Constituției. Biblioteca „Cunoștințe
folositoare“.

D. D. PĂTRĂSCANU: Decorația lui Vartolomei. Biblioteca
„Pagini Alese“.

Ad. CZERNY: Medicul educator al copilului.

Toate în Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ“ București.

IN CURÂND:

I. DONGOROZI: „Filimon Hâncu“.

I. DONGOROZI: „La hotarul dobrogean“.

EUG. RELGIS: „Petru Arbore“.

G. M. ZAMFIRESCU „Flamura Albă“ — cu o prefață de
Eug. Relgis.

ABONAMENTE:

Pe un an	— — — — —	80 Lei
Pe un an, autorități	— — — — —	150 Lei
Pe un an, săteni	— — — — —	50 Lei

Anunțuri și reclame după invoială. — Căutăm corespondenți harnici în toate orașele și satele din Sătmar și Maramureș.

Pretul 6 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Domnului